

TENDINȚE ARTISTICE ÎN ARTA BIJUTERIILOR ȘI ACCESORIILOR ÎN A DOUA JUMĂTATE A SECOLULUI AL XX- LEA – ÎNCEPUTUL SECOLULUI AL XXI-LEA. NOTE PRELIMINARE

CONDRATICOVA Liliana

Institutul Patrimoniului Cultural, Academia de Științe a Moldovei

Abstract: *Artistic trends in the accessories and jewelry art in the second half of the 20th and the first half of the 21st century. Preliminary notes. This paper work addresses the promotion of a certain brand in the jewelry art. Compared to the watch industry, in which there are centuries-old traditions and names to refer to, in the field of jeweler there are not so many brands that develop a veritable art at the present stage. Tiffany, David Zurman, Roberto Coin, Hearts On Fire, De Beers and others are among the most famous and highly appreciated salons; they can offer some exclusive items at a colossal price with an original design, being ten times as expensive as the ornaments of a less famous salon, although they are economically stable due to their faithful segment of admirers and buyers with incomes compatible with the prices.*

Cuvinte cheie: *giuvaiergerie, stiluri vestimentare, accesorii, dress-cod*

Sfârșitul celui de-al Doilea Război Mondial a însemnat și apariția unor tendințe noi la capitolul vestimentație și bijuterii, reflectate în colecții rafinate, astfel creatorul și purtătorul unindu-și eforturile în aspirația de a crea articole delicate, frumoase și exuberante. Se reduce substanțial utilizarea materiilor prime prețioase, ele având un preț enorm, se caută alternative de înlocuire, dar nu imitațiile de sticlă, de unde și cercetările științifice privind sintetizarea pietrelor. Se remarcă bijuteriile Casei *Van Clef*, iar Paloma Picasso creează bijuterii interesante cu acvamarin, olivină, cunzit, tanzanit, pietrele fine devenind alternative pentru diamant, safir, smarald și rubin.

Începând cu anii '50 ai secolului al XX-lea în țările est- și vest-europene începe epoca bogăției, legată de apariția noii aristocrații americane, europenii procurând mult mai puține bijuterii (efectul fiind cauzat de consecințele conflagrației). Un rol aparte în moda bijuteriilor revine rolul familiilor regale, dar și personalităților marcante, artiștilor cinematografiei și TV (E. Taylor, L. Orlova, ș.a.). Moda accesoriilor este *dictată* de casele de bijuterii cu renume *Cartier, Van Clef*, astfel remarcându-se o dezvoltare vertiginosă a artei giuvaiergeriei mai ales în SUA.

Următoarele două decenii, cunoscute în istoria modei drept „epoca Kennedy”, se remarcă prin interesul pentru colecționarea în masă a bijuteriilor de către aristocrația îmbogățită, actori, cinești etc. Este epoca bijuteriilor elegante, americanii, iar după ei și europenii, preferând podoabe extravagante.

Anii 1980 se consideră apogeul dezvoltării giuvaiergeriei în secolul al XX-lea, fiind evidentă exuberanța pietrelor prețioase (mai ales diamante) și metalelor nobile. Se desfășoară numeroase licitații ale articolelor de giuvaiergerie de valoare deosebită, o amploare specială ia colecționarea bijuteriilor vechi, a diverselor piese de anticariat, fapt care a condiționat creșterea prețului obiectelor realizate din metale nobile. De

exemplu, în 1987, în cadrul celei mai renumite licitații „Sotheby’s” au fost scoase la licitație 305 de articole prețioase în sumă totală de 50218887 funți Sterling. De asemenea, sunt editează cataloage de specialitate, prețuri și posibilități de achiziție, publicitatea și mass-media devenind un spor esențialmente efectiv în promovarea artei și industriei bijuteriilor.

Criza economică din anii '90 ai secolului al XX-lea, problemele sociale și politice au marcat societatea, astfel ca arta giuvaiergeriei intrase într-o criză totală. Suferă modificări esențiale și tendințele în domeniul portului bijuteriilor. Apare stilul „pank” (în traducere însemnând nebun, trăsnit, aiurit, zăpăcit, țicnit) – un stil inferior, legat în mare parte de podoabe metalice uriașe, lanțuri masive etc. Chiar și cele mai renumite case de bijuterii (Chanel) sunt influențate de stilul vagabonzilor. Acum bijuteriile rafinate se poartă foarte rar, fără a se distinge; se dezvoltă o adevărată „piața neagră a bijuteriilor” – comercializarea și producerea ilegală a bijuteriilor adevărate, multiplicarea articolelor ieftine.

La cumpăna secolelor XX–XXI se atestă un amestec complicat de tendințe artistice: combinarea motivelor vegetale, floristice cu cele zoomorfe și astrologice, tendința spre geometrizarea podoabelor. Sunt specifice multiplicarea bijuteriilor rafinate, crearea imitațiilor din materii prime ieftine și necalitative. De asemenea, un loc aparte deține îmbinarea artistico-tehnologică a materiilor prime prețioase cu cauciuc, ceramică, mase plastice, folosirea abundentă a pietrelor sintetice și a strasurilor în decorarea bijuteriilor și accesoriilor vestimentare, aplicarea strasurilor pe unghii și decorarea coafurilor cu fibule speciale. Pierzând individualitate, bijuteriile devin mijloc de teaurizare cu îndeplinirea funcției de evidențiere social-economică, apotropaică și de înfrumusețare. Este evidentă tendința spre elemente masive, voluminoase, deseori lipsite de gust, folosirea în creația bijuteriilor alături de motive cosmice și industriale a tradițiilor etnonaționale, mai ales ale celor de factură orientală. Este perioada ascensiunii tehnologiilor performante și avansate, utilizarea recentelor realizări tehnologice într-un domeniu în care părea că egiptenii și etruscii antici deja au inventat totul. Artă giuvaiergeriei devine astfel o artă universală, fără hotare naționale, având funcții extinse estetice și pragmatice.

Astăzi, la început de secol XXI este nevoie de timp și de o bogată experiență și cunoștințe pentru a crea stilului său propriu și manevrarea în fluxul informațional cu referință la tendințele în vogă, stilurile vestimentare și ale accesoriilor. Modalitatea de a combina piese vestimentare și bijuteriile în funcție de o situație anume (serviciu, odihnă, cină romantică sau o ceremonie) este o proiecție a personalității omului, a stilului său de viață și a unor valori promovate (sau non-valori), un indiciu de identificare socială și o posibilitate de a transmite non-verbal un mesaj codificat. Această modalitate și experiență vine cu anii, stilul bijuteriilor asociate costumului diferă în funcție de vârstă – copilărie, adolescență, maturitate. Astfel, devine inevitabilă întrebarea, care îi frământă pe mai mulți specialiști în domeniul modei: femeia transfera caracteristici accesoriului purtat sau bijuteria îi împrumută caracteristicile sale femeii? Răspunsul, în opinia noastră, ar fi că anume bijuteriile transmit mesajele pe care noi purtătorii și le încredințăm. Anume bijuteriile vorbesc despre nivelul nostru estetic, despre statutul nostru, aspirațiile și aptitudinile, despre imaginea pe care ne-o arătam tot nouă în oglindă, și apoi, la colegi, familie etc. Astăzi avem asemenea bijuterii care vorbesc, bijuterii care sunt adevărate simboluri, devenite celebre, poate chiar mai mult decât purtătorul lor: colierul lui Marilyn Monroe, casa de bijuterii Mikimoto, primit în voiajul său de nuntă cu Joe DiMaggio sau inelul de logodnă al lui Lady Di, acum

devenit inelul personal al lui Kate Middleton; cerceii lui Liz Taylor – produs al casei *Bulgari* cu perla *pandeloque*.

Din multitudinea de tendințe artistice și stiluri cunoscute din secolul al XX-lea – începutul secolului al XXI-lea vom specifica doar cele mai principale, pe baza cărora se poate forma propriul stil, propriul gust în ceea ce privește costumul, bijuteria și alte accesorii.

Stilul clasic este cel care va rezista timpului, indiferent de cele mai avangardiste apariții în lumea modei bijuteriilor. De regulă, abordând acest stil de vestimentație, bijuteriile selectate trebuie să formeze un set din 2-3 piese: inel și colier sau inel, cercei și colier, realizate din materii prime nobile, asortate cu brățări, ceasuri, realizate și ele într-un stil sobru, mai rezervat în ceea ce privește decorul și exuberanța pietrelor.

Stilul romantic este specific mai mult domnițelor și tinerelor doamne romantice, delicate, pasionate de volane, dantele etc. Respectiv, podoabele asociate sunt mai lejere, fără acea strictețe și severitate specifică stilului clasic. Din podoabe se preferă variate brățări nostime, florale, coliere cu medalioane și pandantive, cu o anumită doză de predilecție pentru piesele *vintage*, diverse coroanițe ș.a. accesorii pentru fixarea și decorarea coafurii etc. Adepții **stilului eclectic** tind să combine în portul său cele mai diverse stiluri deseori chiar contrastante. Îmbinând piese de bază cu cele *vintage*, ele prezintă un nonconformism pe fundal clasic, fiind o manifestare a vieții de boema, de *Glamour* alături de un avangardism.

Ultimul timp termenii *boema* și *glamour* s-au încetățenit tot mai mult în vocabularul nostru, dovadă servind și stilul respectiv de viață (inclusiv, al vestimentației și podoabelor) – **stilul boema și glamour**. Se preferă haine realizate în stil popular, folk, exotic, *hippie*, asortate cu bijuterii colorate, deseori din materii prime netradiționale, avangardiste pentru arta veritabilă a giuvaiergeriei (piele, titan, oțel, ceramică etc.).

Un loc aparte revine pieselor *hand made*. Total opus este **stilul sport și casual style**, pentru exponenții căruia contează doar confortul, comoditatea pieselor vestimentare și pragmatismul podoabelor. Cert că în acest caz contează măsura folosirii pieselor masive asortate la o vestimentație sport sau podoabe exuberante în stil oriental sau folk, care sunt inadmisibile într-o ținută sport. Astăzi omul este tot mai mult influențat de arta străzii și de stilurile muzicale, de portul vestimentar și stilul de viață al artiștilor în vogă.

Astfel își face apariția **stilul urban** – un stil al unei anumite perioade, cele mai cunoscute fiind stilul *indie* (de ex.: un colier mai puțin obișnuit, cu pene; lăntișor cu pandantiv, accesorii discrete menținând look-ul și bunul gust), care a luat locul stilurilor anterioare: *latino-gangsta*, *hip-hop*, *rap*, *grunge* (o atitudine de neglijare, non-conformistă, o poziție în societate reflectată și asupra portului vestimentar și al podoabelor).

Un exemplu ilustru al influențelor stilurilor muzicale asupra celor vestimentare și ale podoabelor este *rock and roll* (cunoscut și ca *rock'n'roll*). Se dezvoltă la finele anilor 1940 în SUA, a devenit popular zece ani mai târziu, când s-a răspândit în întreaga lume. Imaginea și legenda vie a *rock'n'roll*-ului a fost și rămâne Elvis Presley, care a avut un impact special asupra vestimentației și accesoriiilor miilor de fani, port resimțit deseori și la început de secol XXI. În anii 1970, rock-ul încorporează influențe *soul*, *funk* și *latine*; tot în această perioadă se dezvoltă subgenuri ale rock-ului precum: soft rock, blues rock, heavy metal-style rock, progresive rock și *punk rock*. Din anii 1980, subgenurile rock includ hard rock și rock alternativ, iar prin 1990 apare *grunge style rock*, *Britpop* și rock-ul independent, fiecare în felul său promovând anumite piese vestimentare și accesorii de metal.

De asemenea, și adepții muzicii *hip-hop*, cunoscută și ca „muzica rap” prezintă anumite predilecții față de piesele vestimentare și accesoriile asortate. Stilul muzical s-a dezvoltat începând cu mijlocul anilor 1970 în SUA. *Hip-hop*-ul nu poate fi separat de *b-boying* (*breakdance*) și arta urbană (*graffiti*), care sunt elementele de baza ale culturii. Muzica *hip-hop* este asociată cu o anumită vestimentație (*hip-hop fashion*), limbaj caracteristic (*hip-hop slang*) și stilul de viață *bling-bling* – concentrarea pe simboluri, care arată prosperitatea reflectată în bani, bijuterii, mașini și îmbrăcăminte, fapt care condiționează elaborarea și apariția unor anumite piese și colecții vestimentare și de bijuterie.

Aparte pot fi catalogate tendințele în vogă privind bijuteriile de birou, în afacere etc., când în pofida unui *dress-cod* strict (bancă, oficiu) oricum femeia tinde spre o creativitate, spre o individualizare a costumului oficial, subliniind că „imaginea contează” foarte mult. În mediul profesional accesoriile posedă un rol aparte, completând imaginea și subliniind statutul posesorului, tendințele artistice fiind o provocare serioasă pentru carieristele pasionate de modă, astfel optându-se în folosul unor poșete, genți mari etc. în detrimentul colierelor și brățărilor colorate și voluminoase. Totodată, excluderea bijuteriilor din portul de oficiu poate crea o imagine lipsită de grație și feminitate.

BIBLIOGRAFIE

- [1] Condricova L. *Contemporary Jewellery between History, Art and Symbol*. În: *Postmodern Openings*, Iași: LUMEN, 2011, Year 2, Vol. 7, September, pp. 53-65.
- [2] IDEX. *International Diamond Exchange*. Israel, 2008, nr. 9.
- [3] *Краткий словарь украшений*. Под редакцией О. Гойхмана, Москва, Флинта, Наука, 2008, 136 с.
- [4] *Мода и стиль. Современная энциклопедия*. Москва, Аванта, 2002.